

General Certificate of Secondary Education
2019

Uimhir Lárionaid

--	--	--	--	--

Uimhir Iarrthóra

--	--	--	--	--

Foghlaim don tSaol agus don Obair: Modúlach

Aonad 1
Saoránacht Áitiúil
agus Dhomhanda

[GLF11]

GLF11

DÉARDAOIN 9 BEALTAINE, IARNÓIN

AM

1 uair an chloig.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.

Ní mór duit na ceisteanna a fhreagairt sna spásanna chuige sin.

Ná scríobh taobh amuigh den achar bhoscáilte ar gach leathanach nó ar leathanaigh bhána.

Comhlánaigh le dúch dubh amháin. **Ná scríobh le peann glóthaí.**

Freagair **gach** ceist sa pháipéar seo.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 60 an marc iomlán don scrúdpháipéar seo.

Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gCeisteanna **5(a)**, **5(b)** agus **6**.

Léiríonn figiúirí idir lúibíní atá priontáilte ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Freagair **gach** ceist

- 1 (a) Ainmnigh Eagraíocht Neamhrialtasach (ENR) (*NGO*) **amháin** a phléann le saincheisteanna timpeallachta.

_____ [1]

- (b) Scríobh toisc **amháin** a dhéanann tionchar obair Eagraíocht Neamhrialtasach (ENR) a theorannú.

_____ [1]

- (c) Mínigh fáth **amháin** a bhfuil obair Eagraíochtaí Neamhrialtasacha (ENRanna) tábhachtach don tsochaí.

_____
_____
_____
_____ [2]

- (d) Cuir síos ar shaincheist neamhionannas sóisialta **amháin**.

_____
_____
_____
_____ [2]

(e) Míneadh dhá dhóigh a dtig le hEagraíocht Neamhrialtasach (ENR) tacaíocht a fháil dá cúis.

1. _____

_____

_____

_____

2. _____

_____

_____

_____

[4]

[Tiontaigh an leathanach

2 (a) Scríobh cad é a chiallaíonn sé le bheith claonta.

_____ [1]

(b) Ainmnigh Roinn Rialtas Thuaisceart Éireann **amháin**.

_____ [1]

(c) Cuir síos ar struchtúr Thionól Thuaisceart Éireann.

_____
_____
_____
_____ [2]

(d) Mínigh cineál **amháin** de leithcheal.

_____
_____
_____
_____ [2]

(e) Míneadh dhá dhóigh a ndéanann Coimisiún Thuaisceart Éireann um Chearta an Duine (CTÉCD) (*NIHRC*) cearta an duine a chosaint agus a chur chun cinn.

1. _____

_____

_____

_____

2. _____

_____

_____

_____ [4]

[Tiontaigh an leathanach

3 (a) Scríobh an chiall atá le hilchineálacht chultúrtha.

_____ [1]

(b) Ainmnigh seirbhís **amháin** a thig leis an rialtas a chur ar fáil le cuidiú le hinimircigh.

_____ [1]

(c) Míneigh tairbhe **amháin** don tsochaí a bhaineann le hinimirce.

_____
_____
_____
_____ [2]

(d) Míneigh dúshlán **amháin** don tsochaí a bhaineann le hinimirce.

_____
_____
_____
_____ [2]

(e) Míneigh **dhá** dhóigh a dtig le hionad oibre ionchuimsiú a chur chun cinn.

1. _____

_____

_____

_____

2. _____

_____

_____

_____ [4]

[Tiontaigh an leathanach

4 (a) Mínigh **dhá** dhóigh a gcuidíonn an Cód Iompair lena chinntiú go ngníomhaíonn CTRanna (MLAs) go freagrach.

1. _____
_____
_____

2. _____
_____
_____

[4]

(b) Mínigh **dhá** dhóigh ar chuir Comhaontú Aoine an Chéasta (Bhéal Feirste) le sochaí níos síochánta a chruthú.

1. _____
_____
_____

2. _____
_____
_____

[4]

5

Foinse A: Tionchar na Coimhlinte ar Shochaí na Siria

Thosaigh an choimhlint sa tSiria sa bhliain 2011 agus mhéadaigh sí ina cogadh cathartha eatarthu siúd a thacaíonn le rialtas Uachtarán Assad agus tacadóirí an daonlathais atá ina éadan. Aibhsíonn tuairisc le Grúpa an Bhainc Dhomhanda (*World Bank Group*) (2017) tionchar na coimhlinte ar shochaí na Siria.

- sa bhliain 2010 ba é tuairim is 20.7 milliún daonra na Siria; faoi mhí na Samhna 2016 ba é 18.8 milliún an daonra
- ba é 400,000 líon measta na mbásanna
- bhí tuairim is 5.0 milliún dídeanaí de chuid na Siria ann
- cuireadh iallach ar os cionn leathchuid den daonra imeacht as a gcuid tithe
- scriosadh tuairim is trian amháin de thithíocht na Siria agus leathchuid dá háiseanna leighis agus oideachais
- tá ganntanas múinteoirí, dochtúirí agus altraí ann
- bhí dífhostaíocht óige ar 78%
- measadh go bhfuil tuairim is 6 as 10 nduine sa tSiria beo i mbochtanas

© Adapted from, "The Toll of War: The Economic and Social Consequences of the Conflict in Syria", 2017, World Bank Group. Licensed under Creative Commons License (CC BY 3.0 IGO): <https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/igo/>

Léigh an fhaisnéis i bhFoinse A go cúramach le cuid (a) den cheist thíos a fhreagairt.

(a) An fhaisnéis san Fhoinse agus do chuid eolais féin in úsáid agat, anailísigh tionchar na coimhlinte ar shochaí na Siria.

---

[6]

[Tiontaigh an leathanach

Cuireann féiniúlacht chultúrtha duine óg go minic leis an mhuintearas a mhothaíonn sé maidir le pobal ar leith agus imríonn réimse tosca tionchar air.

(b) Pléigh na tionchair ar fhéiniúlacht chultúrtha duine óg.

---

[6]

Is gné thábhachtach iad Cearta an Duine de gach sochaí dhaonlathach.

6 Luacháil ról chearta an duine maidir le tacú leis an daonlathas.

---

[10]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

Don Scrúdaitheoir amháin

Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
6	

Marc Iomlán	
-------------	--

Uimhir Scrúdaitheora

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.

I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.

11916.04/2

12GLF1112